

niet schelen
t zelfde
ver wijt.

niet. En zijn
orden aange-
de zaken wel
K. S.

dag 1950

te te houden
ool-dag 1950.
is een Dienst
meerde Kerk
en Ds E. Th.
des Woords
avonds 7.30
kaarten aan

Theologische
amenkomsten
des middags
ctor van de
er is momen-
Prof. P.
de Praeses-
H. Bouma,
H. Vogel, En-
Ds D. Zemel,

blijft voorloo-
er wel.
n mededeelen,
n, thans kun-
en zusters
rt er ook bij?

artje met ver-
res: Broeder-
en uit Lissa-
J. B.

alinea 5 (be-
.....) regel 8
ordelijkheid.....
K. S.

apdeurtje

gaderzaal van
n vlug mee uit
el plechtstatig
eventjes door
een bepaalden
hooren, of aan
stemming geen
ut mij niet aan.
t deurtje weer
t, gaat me wel

de leetuur van
antwoord, hem
Ursinus-Pareus,

in zin I, zin II,

met 'n diploma,
chte zegels; het
sacramenten als
d.

ulequid) in het
u de sacramen-
rd of het diplo-

hebben we voor
hebben op het

dr Hoek is er

en, klapdeurtje

op de zaak wel

de sacramenten
Hoek hiermee
de sacramenten
lat is ook toch
de sacramenten
dat ZIJ aan die

l voor, en zegt:

gronden voor zin
t. Zin II en III
enim"; zoo iets

oe zin I bedoeld
k ook zin II en
in I te pakken.

Het is dus maar een beetje „onrustige” polemiek, als
dr Hoek vraagt: geeft nu Pareus ook al Ursinus een slag
in 't gezicht?

Nee, antwoord ik, maar U. U doet net, of dat „enim”
er niet staat. U wijpt onder Ursinus' college het klap-
deurtje door bij II en III, en zegt: daar heb ik niets mee
te maken. Maar Ursinus zei: niet wegloopen, jongeman,
want nu geef ik juist de interpretatie van I. Je kunt niet
„wegloopen met” I, en dan wegloopen „van” II en III,
want die vertellen hoe ik I bedoeld heb. Om een mode-
woord te gebruiken: II en III geven een interpretatie
van I.

Maar dr Hoek zegt: geef mij maar I. En laat Schilder
mij niet aan boord komen met II en III, want die inter-
preteer ik anders, n.l. als niet te maken hebbende met
mijn uit I gedistilleerde opvatting.

Waarom dr Hoek klaart bij bewijst dat hij Ursinus
(zin I) anders interpreteert dan Pareus, dat hij het dus
is, die beiden „een slag in 't gezicht geeft”.

Dat komt van dat klapdeurtje. K. S.

Verzegeld geloof

Het befaamde zinnetje I, dat dr Hoek dan, met mis-
kenning van Ursinus' duidelijke bedoeling, scheidt van II
en III, luidt bij dr Hoek aldus:

Zin I, A: „Dit zijn dan twee middelen, die God gebruikt
om 't gene in ons te werken”.

Dr Hoek citeert dat uit een Hollandse vertaling. U
begrijpt het waarschijnlijk niet? Vooral niet dat woord
„t gene”? Ik begrijp het ook niet. Ik vermoed, dat er
staan moet: „t geloof. Het staat trouwens niet in de
editie, die betrouwbaar is, de latijnsche. Dr Hoek moest
(vooral na de krasse waarschuwing van Pareus tegen ver-
talingen, die Ursinus lieten zeggen wat hij nooit beweerd
had, zie ook de Narratio Historica in Pareus' in S. Matth.
Commentarius, Genevae, 1641, p. 101/2) maar liever die
vertalingen laten loopen, en de latijnsche editie nemen;
ondanks De Roeper. In de latijnsche editie (1634) lees
ik, voor wat aan zin I b voorafgaat, een kort betoog, dat
antwoord 65 v. d. catechismus den samenhang aantoon
tusschen de LEER (doctrina) des geloofs en de sacra-
menten.

De LEER, niet de HANDELING des geloofs. Waarop
dr Hoek al maar aanstuurt, gevangen als hij zit in zijn
synodalistische schema van 1944.

Want, zoo wordt dan vervolg, ordinaarlijk, d.w.z. naar
den door God gestelden regel, werkt de H. Geest het
geloof in ons door den kerkelijken dienst; en die heeft
twee deelen: woord en sacramenten.

En dan komt zin I B.

Zin I B wordt door dr Hoek aldus weergegeven:
„door de predatie ontsteekt de H. Geest het ghe-
loove ende door de sacramenten onderhoudt, bevestigt
ende verzegelt hij het ontstekene gheleove”. Onderstree-
ping van dr Hoek.

Het komt er dus voor dr Hoek op aan, dat het geloof
verzegeld wordt.

En hij doet bedoelen: het geloof zelf. De geloofsHAN-
DELING, misschien nog maar „in kiem” (I)

Niet zijn inhoud.
Maar wie dan bedenkt, dat Ursinus-Pareus zelf van
die woorden de eenige goede interpretatie geeft door te
zeggen: dat is nu niet als met dat diploma, dat ons Gods
WIL en zijn BELOFTEN bekend maakt, terwijl dan het
sacrament de functie heeft als van het zegel op het DI-
PLOMA, die weet meteen, dat dr Hoek hier zit te knoeien.
Nee, ik denk er niet aan, dat hij dat bedoelt. Maar
wel, dat hij het niettemin doet; hij „hannest” er mee om.

Dat komt van dat ellendige klapdeurtje.
Als ik op mijn diploma van F.Q.I., het corps, waarvan
ik altijd lid ben geweest en blijven wil, lees, dat het jon-
gemannetje K. S. is aangenomen als lid van het Corps,
dat hij deelt in de rechten van het Corps, en ik lees daar
onder, dat men dat diploma nu met een zegel (rood lak)
heeft voorzien, opbod de fides daarvan (d.w.z. van de op-
neming „t. verbond” van F.Q.I. door den senaat) firma
atque testata mocht wezen, dan betekent dat niet, dat men
toen ik corpslid werd, nu aan de heele wereld en mijzelf
wou verzegelen, dat K. S. een naief jongetje was, die
heusch den hem ontvangenden senaat geloofde, maar dan
wil dat zeggen: dat men daardoor allen twijfel aan de
handeling van den senaat wou wegnemen.

Precies zooals een zegel op een bij den notaris in de
safe gelegd testament niet verzegelen wil, dat de erfga-
naam echt geloofde, dat al die duiten van hem zijn (mis-
schien weet hij er nog geen steek van), maar, dat het
heusch en wils en warempel zoo de WIL was van den erf-
later, en dat de notaris evenmin als ik daaraan heeft
zitten knoeien.

Zegelen van Gods WIL, zegt Ursinus.
Zegelen van wat God BELOOFT, staat er vlak bij.
Maar dat is dan weer zin II en III; en toen was dr
Hoek weer niet achter het klapdeurtje verdwenen.

Mocht dr Hoek nog twijfelen, dan leze hij Pareus op
Matth., a.w., dat het WOORD de ziel (anima) van het
sacrament is, en dat zonder die anima, dat wil dus zeg-
gen: zonder dat WOORD, het sacrament een doode cere-
monie is.

Het Wóord is die anima.
Die anima wordt verzegeld.

Niet MIJN animus, mijn geele, geloovige ziel. Zie Pareus
a.w., 87.

Waarom dan Pareus er onmiddellijk aan toevoegt: het
doel der sacramenten is dus, het WOORD verzegelen.
Ofwel de doctrine, ons in het Evangelie overgeleverd.
Dr Hoek weet toch wel van het geloof als geloof van den
INHOUD der beloften? Hij, Pareus bedoel ik natuurlijk.
voegt er, nog weer onmiddellijk, aan toe: zonder geloof
zijn de sacramenten geen nut. En waarom niet? Omdat
het Woord zonder geloof niets helpt. En waarom niet?
Omdat het Woord geloof EISCHT (requirit).

Zooals die erflater, bij den notaris zijn verzegeld testa-
ment achterlatende, EISCHT, dat de erfgenaam het zal
gelooven en aanvaarden.

Maar hij denkt er niet aan te verzegelen, dat deze
erfgenaam dat inderdaad gedaan heeft. Daarvan zou even-
tueel een nieuwe acte op te maken zijn.

Natuurlijk. ALS ik bij inzage van het testament-op-
zegel aan zijn INHOUD geloof hecht, welk geloof in mij
wordt opgewekt door den misschien mij wel verbijsteren-
den INHOUD, dan heb ik aan dat zegel alles; het beves-
tigt mijn geloof, eenmaal ontstoken zijnde door dat di-
ploma. Maar het gaat allemaal door den inhoud.

Daarom zegt Ursinus ook, in zijn Expl. Cat., ed. 1634.
bl. 368, als hij zin I, II, III verdedigt tegen tegenwerpin-
gen van de valsche leeraars, dat de H. Geest als WER-
KENDE oorzaak het geloof werkt door middel van „per”
Woord en sacramenten als INSTRUMENTEEL oorza-
ken. K. S.

Den geloovige verzegelen?

Dr Hoek laboreert, zooals zoo velen, aan het misver-
stand, dat ontstaan is uit het feit, dat de Schrift het
woord „verzegelen” in (minstens) tweemaal zin gebruikt.
Er is ook een „verzegelen”, dat beteekent: beveiligen,
goed bewaren, beschermen tegen diefstal, mot, roest. Als
de notaris van straks het verzegelde testament niet op
zijn tafel laat alingeren, en de baby er niet mee laat spe-
len, om het aan flarden te scheuren, maar het weglegt
in de safe, dan is dat een „verzegelen” (in den zin van
goed opbergen, beveiligen tegen diefstal, mot, roest) van
dat kostbare papiertje. Zooals hij ook zijn bankbiljetten
„verzeelt”.

Ook zoo kent de Schrift 'n „verzegelen” van de geloovigen
tegen verzoeking, gevaar, bedreiging, Satan. God doet
dit verzegelen van MIJN HART o.a. ook door de voort-
durende werking van het Woord en van de sacramenten.
Plus door duitzend andere middelen.

Maar de verzegeling van het DIPLOMA moet men ter-
dege onderscheiden van het verzegelen van den in het
diploma gendresseerde, den erfgenaam.

Als de notaris zorgt, dat de bij testament bedachte,
maar nog onmondige erfgenaam, niet verhongert na va-
ders en moeders dood, en niet te vondeling gelegd wordt,
maar bij een familie wordt ondergebracht, of in een wees-
huis, bij een paedagoog, dan verzegelt hij den PERSOON
van den bij testament bedachte, opdat die straks kunne
gebruik maken van het verzegelde testament.

Maar diplomaverzegeling is iets anders dan ontvangers-
verzegeling.

En het is jammer, als men dat niet meer ziet. Het is
toch zoo eenvoudig. K. S.

Getuigenissen

Zegt Ursinus-Pareus zelf nu ook, wat hier in ons blad
staat? Ongetwijfeld.

In de aangehaalde editie van de Expl. Cat. wordt al
dadelijk in antwoord 66 Catechismus — dien dr Hoek
onderwijzen moet — gezegd, hoe het bedoeld is. Daar staat,
dat God werkt door middel van „per” de sacramenten.
HIJ doet dat, DOOR MIDDEL VAN het sacrament, door
ons het diploma-met-zegel te laten zien, en onder den
neus te drukken, zooals de notaris het doet; hier is notis-
r met erflater identiek, moet ge weten. Opdat Hij ons
de BELOFTEN des evangelies te meer verklare en verze-
gele.

Bij de bespreking van die vraag, stelt Ursinus-Pareus
o.a. de vraag: (nr 4), welk verschil er is tusschen Woord
en sacramenten, en wat ze met elkaar gemeen hebben,
bl. 368.

Slaat ge dan, op bl. 374, op, wat Ursinus-Pareus daar-
van te zeggen heeft, dan leest ge heel nuchter: goeie men-
schen, dat kunt ge lezen in Catechismus antwoord 67.

En als ge dan naar antwoord 67 grijpt, bl. 380, v., dan
verneemt ge, dat beide, Woord en Sacramenten, ORGA-
NEN van den Geest zijn om het geloof in ons te werken
en te versterken.

Zóó bevestigen (let op, dr Hoek) BEIDE het geloof.

Nu één van beide:
u moet, om dr F. L. Bos nog nauwer als jongsten red-
der van uw synodaal gevoelen aan het hart te drukken,
verkondigen, dat het Woord, dat U Zondagmorgen be-
dient, bevestigt de inwendige aanwezige genade van het
geloofsgehoor bij uw hoorders,
of:

u moet dat nalaten, bij Woord en sacrament tévens.

U preekt niet, hoop ik, dat het enkele feit, dat aan uw
gemeente het Woord BEDIEND wordt, „bevestigt”, dat al
uw hoorders inwendig aanwezig geloof hebben (want Uw
preek is geen belijdenis van het geloof van uw hoorders,
laat staan een bevestigde, verzegelde belijdenis). Integen-
deel: uw hoorders moeten maar liever zelf hun geloof
belijden. Anders wordt die ceremonie overbodig: hoog-
stens een bevestiging van uw preek. Maar het moet zijn
aanvaarding van Gods preek.

Ursinus-Pareus zegt ook, bl. 380, dat het Woord alleen
maar beteekent, het sacrament echter kan bovendien verze-
gelen.

Natuurlijk is nu niet meer de vraag, wát ze dan verze-
gelen: Gods beloften of dien geloovigen man.

Want anders zoudt U moeten leeren, dat in de preek
de geloovige voor de oogen geschilderd wordt, wederom
geboren zijnde.

Maar het is anders. In de preek wordt Jezus Christus
voor de oogen geschilderd, gekruisigd zijnde.

En op blz. 381 zegt hij: de sacramenten bewegen of
bevestigen het geloof NIET ZONDER INTELECT. En
voor de zooveelste maal: zegels hebben geen enkele be-
teekenis zonder diploma. En wederom, nog op bl. 381:
het Woord is datgene wat verzegeld wordt door de eraan
toegevoegde teekenen; en de sacramenten zijn dus midde-
len, waardoor het WOORD wordt bevestigd. Het Woord,
nog eens, laat door een verkondiging (sermo), de sacra-
menten laten door een „handeling” (gestibus), door ge-
baren, Gods WIL ons duidelijk worden (declaren Gods
wil). Sacramenten zijn verzegeld zichtbaar woord. De verze-
gelde, zichtbaar gemaakte tekst luidt niet: N.N. is ge-
loovig, maar: God is getrouw.

En het is juist dit, wat Pareus nog eens extra heeft
verduidelijkt tegen de tegensprekers, b.v. De Iustif. Impli.
Heidelbergae, 1615, 780.

De Hoek bestrijdt de vadersen.

En de confessie, die hij in dezen niet doorziet. K. S.

Izabel en de Heere God

En om nu, want dat hoort nog altijd tot de taak van
mijn onderteekeningaformulier, den tegenspreker dr J.
Hoek, in dezen den mond te stoppen, want één van on-
beiden is grondig mis, volg hier een klap op de vuurpijl.

In onze „Getuigenissen” wezen we naar Pareus' ge-
vecht met de roomsche (en luthersche) tegensprekers.
We haalden bl. 780 aan, vlak daarop, bl. 780/1, zegt Pa-
reus, dat het voornaamste doel der sacramenten is: zeg-
len te zijn van de rechtvaardigheid des geloofs; en hij zegt
dan, dat de apostel zelf dat beweert, Rom. 4:11. En dat
dit dan ook in de gereformeerde sacramenteleer (die di-
ploma-leer) dus wordt uitgewerkt.

Welnu, we hebben, om dr Hoek te gerieven, dan ook
maar eens Pareus' eigen exegese van Rom. 4:11 erop
nageslagen. Opera, Francofurti, t. I, ed. 1647, pars tertia,
verzorgd door Joh. Phil. Pareus, Dzn, bl. 105b van den
Comm. op Rom. Daar komt in bespreking: Rom. 4:11.
Abraham heeft de belijdenis ontvangen tot een ZEGEL
van rechtvaardigheid des geloofs, die hem in de voorhuis-
toegerekend was. Enkele opmerkingen daaruit:

1. Abraham had een zegel nodig. Want hij had beves-
tiging nodig. Hij kreeg dus een onderpand uit Gods eigen
hand. Het zegel was een sacrament.

2. Ontvangen (van het zegel n.l.) en geven, zijn corre-
laat. Berkouwer, die nogal eens met het motief der „cor-
relatie” werkt, zegt: zegel en geloof zijn correlaat. Hier
staat nuchter: een zegel krijgen en een zegel ontvangen
zijn correlaat.

3. Ja, maar, zal Berkouwer zeggen: ontvangen is toch
eigenlijk geloof? Antwoord: zeker, zeker. Maar Pareus
houdt zich liever aan den strengen kant: hij zegt: Si
Abraham accepit, Deus dedit, hoc est: accipere iussit.
Het correlaat van Abrahams ontvangen, was Gods geven
in den zin van: het bevel om het aan te nemen. Van cor-
relatie gesproken. Zou men soms in Assen ds H. Bouma
te lijf willen als die nog eens weer van „aanbieden” (met
gezag!) spreekt? Laat ze dan daar, of in De Roeper,
Pareus liever te lijf gaan, eer ze Berkouwers correlatie-
theoreem accepteren in zijn uitwerking.

4. Prompt komt Pareus ook hier met zijn diploma-
theorie voor den dag. Zegelen, zegt hij, strikt genomen,
zijn die lak-zegels, waarmee DIPLOMA'S van koningen en
vorsten, diploma's n.l. van private dan wel publieke ver-
dragen (contracten) en wel allermeest verbonds-pacten
worden voorzien voor de vastheid en veiligheid (aspha-
leas causa), opdat ze echt en authentiek zouden zijn.
Zoo heeft ook Izabel aan de rechters inzake Naboth
brieven geschreven met het zegel van koning Achab. De
dame wist wel, dat ze aan die rechters een kwaden dobber
zou hebben. Ze wou heusch niet verzegelen, dat deen
zoo maar de dame Izabel geloofden met een inwendig
aanwezig geloof. Maar daarom plakte ze het zegel van
Z.M. Achab op haar diploma, om te laten weten: denkt
eraan: dit diploma heeft gezag, en dit bevel is authen-
tiek: laat tusschen mijn overhandigen (als bevel van
acceptatie) en uw acceptatiedaad de correlatie zijn.
„Authoritatis ergo”.

5. Zoo had God aan Abraham beloften gedaan. Van
een zaad, etc. Om nu allen twijfel of God wel de belofte
zou houden weg te nemen, gaf God Abraham dat zegel.
Het sacrament was dus bevestiging van Gods PACT.

6. En in dien zin was het zegel des geloofs. Geen klap-
deurtje in, dezen keer, dr Hoek. In dien zin. In dien zin.

7. En nu krijgt Lyra een beurt. Lyra zou tegenwoordig
voor een bepaald onderdeel synodaal zijn. Lyra zegt n.l.,
aldus Pareus, dat Abraham het zegel der rechtvaardig-
heid des geloofs onving OPDAT HET EEN ZEGEL ZOU
ZIJN VAN DE RECHTVAARDIGHEID DES GELOFS
DAT VERBORGEN LAG IN ABRAHAM'S HART (ut
esset signaculum iustitiae fidelis latens in mente, ik ver-
bind den genetief latens niet met iustitia, maar met
fidel). Daar hebt ge voor een deel Praeadvies, daar hebt
ge voor dat zelfde deel dr F. L. Bos, daar hebt ge dr J.
Hoek, die nog altijd de verzenen tegen de prikkels slaat,
en nog steeds probeert goed te praten, dat ds H. J. Schil-
der preekt tegen den wil des Heeren, och, och. Maar
zegt Pareus, dat geluid heb ik wel eens meer vernomen.
Sommigen (quidam) willen n.l., dat een „sphragis” (zegel)
een signum ocllorium is, een toesluitend zegel. Een
zegel, ter bewaring van een zaak, die eerst nog verborgen
bleef, maar later aan den dag zal treden. Zij meenen, dat
Abraham dus een zegel kreeg op wat eerst later ten
volle aan het licht zou treden. Maar, zegt Pareus, al
bestaat zoo iets, we moeten hier dien kant niet uit, dat
ruikt een beetje naar Origenes. Want al moet een zegel
soms dienen om iets toe te sluiten, en al kan „verzegelen”
wel beteekenen: besluiten, sluiten, toesluiten, Matth. 27
: 66 (het graf verzegelen), Openb. 5:1 (het raadsboek
Gods verzegelen), 10:4 (de zeven donderslagen verze-
gelen), toch is HIER bedoeld een verzegeling die ge-
schiedt om de fides en de autoriteit te vergrooten (denk
aan die bul van het studentencorps, hierboven).

Bewijsplaatsen?

Pareus heeft ze bij de hand: 1 Cor. 9:2 (gij zijt het
zegel van mijn apostolaat, men kan uit u zien, dat ik
werkelijk van God gezonden ben, niet dat gij goed ge-
luisterd hebt, maar dat ik met Gods autoriteit kwam,
dat mijn woord Zijn Woord was; dat is weer zoo iets als
bij Izabel, op wien ook Ferraris wijst, en bijna iedere
dogmatiek in dien tijd); 2 Tim. 2:9 (bedoeld moet zijn:
2:19: het zegel op Gods fundamentsteen, een opschrift);
Openb. 7:2, 4 (de engel draagt het zegel van den le-
vendigen God, en verzegelt de 144000; en hier is voor de
dogmatische opvatting van Pareus van betekenis, dat
hij onder dat zegel, in zijn exegese van Openb., a.w.
Comm. in Ap., 681, b, het zegel opvat als 2 Tim. 2:19,
zie boven, het opschrift dus alweer, het diploma-in-steen,
vergeleken met het taw- of „kruis” teeken uit Ezechiel,
waarmee als met evangelie- en belijdenishoud en -op-
schrift de belijders worden onderscheiden tegenover de
bondsverlaters, vgl. Ez. 9:4, en Pareus in Ap., 682, a);
en eindelijk 2 Cor. 1:22v. (God heeft zijn zegel op ons
gedrukt: hetgeen bijkbaar bij Pareus anders wordt op-
gevat dan bij den — hier trouwens onzekeren — Gros-
helde).

8. Ook moet men niet, zegt Pareus, het „zegel” van
Rom. 4:11 opvatten als een zegel om Abraham met zijn